

داستان‌های پیغامبران در کهن‌نوشتار بلعمی

(گزیده‌ای از داستان‌های پیغامبران در تاریخ بلعمی)

گردانیده‌ی

ابوعلی محمد بلعمی

(از تألیف: محمد بن جریر طبری)

گزینش و پیرایش و بازنمایی

ساسان مژده

داستان‌های پیغامبران در کهن‌نوشتار بلعمی / گردانیده‌ی ابوعلی محمد بلعمی / از تألیف محمد بن جریر طبری / گزینش و پیرایش و بازنمایی: ساسان مژده‌شوق.

تهران: نشر درفش، ۱۴۰۳

۴۱۲ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۳۸۲۵-۳-۰

گزیده‌ای از داستان‌های پیغامبران در تاریخ بلعمی

تاریخ جهان / متون قدیمی تا قرن ۱۴

World history \ Early works to 20th century

نثر فارسی / قرن ۴ ق

Persian prose literature \ 10th century

پیامبران / داستان

Prophets \ Fiction

رده‌بندی کنگره: DS۳۵/۶۳

رده‌بندی دیویی: ۹۰۹/۰۹۷۶۷۱

شماره کتابشناسی ملی: ۹۶۱۰۸۳۳

داستان‌های پیغامبران در کهن‌نوشتار بلعمی

گردانیده‌ی: ابوعلی محمد بن محمد بلعمی

(از تألیف: محمد بن جریر طبری)

گزینش و پیرایش و بازنمایی:

ساسان مژده‌شوق

نشر درفش

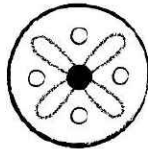
چاپ یکم: ۱۴۰۳

شمارگان: ۱۲۰

بها: ۵۵۰ هزار تومان

ISBN: ۹۷۸-۶۲۲-۹۳۸۲۵-۳-۰

(حق چاپ و نشر محفوظ و از آن نشر درفش است.)

رایانامه: Nashr.Derafsh@gmail.com

تارنما: www.Derafshpub.ir

کانال: @NashreDerafsh

صفحه: @Derafshpub

پیام‌رسان: @Derafshpub

شماره و پیام‌رسان: ۰۹۲۲۴۳۵۲۳۸۰

فهرست

۹	آغازین سخن
۱۳	درآمد
۴۱	نویسنده و گرداننده
۴۱	در باب خلقت و انجام
۴۹	در باب خورشید و ماه و زمین
۵۸	نخستین پیغامبر
۷۰	طوفان نوح
۷۶	هود پیغامبر و باد عذاب
۸۰	صالح و قوم ثمود و ماده شتر
۸۶	ابراهیم در آتش
۹۰	رفتن ابراهیم به مصر
۹۳	نمرود و پشه
۹۸	زادن اسماعیل و برجوشیدن چشمه
۱۰۵	قربان کردن فرزند
۱۰۹	فرزند دو ذبیح
۱۱۱	قوم لوط
۱۱۷	یعقوب و برادرش عیص

۱۲۲.....	یوسف و برادرانش
۱۲۸.....	یوسف و زلیخا
۱۳۲.....	یوسف در زندان
۱۳۷.....	آمدن برادران نزد یوسف به مصر
۱۵۰.....	ایوب
۱۵۷.....	شعیب
۱۶۰.....	زادن موسی و پرورش او
۱۶۶.....	بیرون آمدن موسی از مصر و شبانی کردن
۱۷۴.....	پیغامبر شدن موسی
۱۷۸.....	بازگشت موسی به مصر
۱۸۱.....	مار شدن عصای موسی و خوردن دیگر ماران را
۱۸۴.....	کوشش موسی در مصر
۱۸۹.....	غرقه شدن فرعون در رود نیل
۱۹۵.....	خواست بنی اسرائیل پس از بیرون آمدن از نیل
۱۹۷.....	مناجات موسی بر فراز کوه و پرستیدن قوم گوساله‌ی زرین را
۲۰۴.....	بازگشتن موسی از کوه
۲۰۹.....	موسی و خضر
۲۱۵.....	موسی و قارون
۲۱۹.....	بیرون رفتن موسی و بنی اسرائیل از مصر از بهر جنگ
۲۲۳.....	درماندگی بنی اسرائیل در بیابان
۲۲۸.....	مرگ موسی و هارون
۲۳۱.....	بیرون آمدن بنی اسرائیل با یوشع از تیه از بهر جنگ
۲۳۹.....	حزقیل
۲۴۰.....	الیاس
۲۴۲.....	پیغامبری اشموئیل و برگزیدن طالوت

۲۴۷.....	لشکر کشیدن طالوت سوی جالوت
۲۵۰.....	نبرد داود با جالوت
۲۵۴.....	رشک بردن طالوت بر داود و آهنگِ کشتن او کردن
۲۵۷.....	پیغامبری داود
۲۶۱.....	فرمانروایی سلیمان بر بادها
۲۶۴.....	سلیمان و بلقیس
۲۷۱.....	سلیمان و دیوان
۲۷۴.....	خشنودی سلیمان پس از آگاهی از سخن مورچه
۲۷۶.....	مرگ سلیمان
۲۷۸.....	آسا
۲۸۸.....	شعیا و یاری دادن او حزقیا را
۲۹۱.....	زنده شدن ارمیا پس از مرگ
۲۹۸.....	ذوالقرنین
۳۰۴.....	سپردن مریم به زکریای پیغامبر
۳۰۹.....	مژده‌ی زادن یحیی پسر زکریا
۳۱۲.....	زادن عیسی
۳۱۹.....	هجرت مریم و عیسی
۳۲۴.....	کشته شدن زکریا و خبر دادن یحیی از عیسی
۳۲۶.....	پیغامبری عیسی
۳۳۰.....	فرود آمدن خوان آسمانی
۳۳۳.....	بوزینه گشتن آنان که فرمان نکردند
۳۳۶.....	رفتن عیسی به آسمان
۳۴۰.....	حواریان و دین عیسی و فتنه‌ی ابلیس
۳۴۳.....	کشته شدن یحیی و جوشیدن خون از زمین
۳۴۷.....	اصحاب کهف

۳۵۳.....	یونس اندر شکم ماهی
۳۵۹.....	سه پیغامبر در انطاکیه
۳۶۱.....	شمسونِ عابد
۳۶۴.....	جرجیس
۳۷۷.....	واژه‌نامه
۳۹۸.....	بُن‌مایه‌ها
۴۰۴.....	نمایه

یاد باد ما را از آن دانشمندِ دیرنده یاد
روزبه پسرِ دادویه (ابن مقفع)

پس کیومرث گفت: سخن پند و حکمت از هر که
گوید بپذیرید، به مرد منگرید، به قیمت سخن
بنگرید، و حقّ از هر جای که باشد به حقّ دارید.

(تاریخ بلعی، جلد یکم، ص ۱۲۳)

آغازین سخن

اینک نوشتاری بس کهن است پیشِ رو. در این نامه داستان‌های پیغامبران را که بلعی، پارسی
گردانیده است هر چه نیکوتر، بفشردهام و گزیده‌ای از آن را پیش خوانندگان بنهادام.

در این دفتر نگاه را بیش‌تر بر زیباییِ نوشتار بلعی دوخته‌ام تا بر تاریخ‌پژوهی، و بر آن
بوده‌ام تا خواننده‌ی خواهنده با این نثر زیبای پارسی آشنا گردد. از همین رو کوشیده‌ام که آن
را نیک در پانوشت‌ها بازنمایم، شاید گاه بیش‌تر از آنچه در پانوشت‌نویسی معمول است؛
گرچه هر چه در این کتاب به پیش رفته‌ام کوشیده‌ام پانوشت‌ها را کم‌تر کنم، زیرا که رفته‌رفته
متن در سر و جانِ خواننده می‌نشیند و شاید به شرح کم‌تر نیازش اوفتد.

همچنین در این دفتر، برای ساده‌تر شدن کار خواننده‌ی امروزی، شیوه‌ی نگارش را
پیراسته‌ام. نمونه‌هایی از این پیراستاری چنین است: آسمان‌ها (به جای آسمانها) / اندر است (به
جای اندرست) / آن کس (به جای آنکس) / پدید است (به جای پدیدست) / درست است (به
جای درستست) / وی است (به جای ویست) / این خلق (به جای اینخلق) / این جهان (به جای

۱. «ملکِ خراسان، ابوصالح منصور بن نوح فرمان داد دستور خویش را، ابوعلی محمد بن محمد بن بلعی، که
این تاریخ‌نامه را که از آن پسر جریر است پارسی گردان هر چه نیکوتر، چنان که اندر وی نقصانی نباشد.» (تاریخ
بلعی، ص ۱-۲).

اینجهان) / جبرئیل است (به جای جبرئیلست) / زکات (به جای زکوة) / اسحاق (به جای اسحق) / کدام است (به جای کدامست) / اندر این (به جای اندرین) / بایستاد (به جای بیستاد) / به شش‌هزار سال (به جای شش‌هزار سال) / کجایی (به جای کجای) / ترسایان (به جای ترسانان). و نمونه‌ها در این باره بسیار است و تنها چندی از آن‌ها را یاد کردم.

و نیز، شیوه‌ی بازنمایی و شرح در بسیاری از کتاب‌های این‌چنینی به گونه‌ای است که بسی خوانندگان امروزی را که می‌خواهند لختی شیرینی گفتار سخنان کهن را بچشند خسته و بستوه و مانده می‌کند. در این تاریخ‌نامه نیز نویسنده در نوشتارش شاخ‌وبرگ‌هایی بسیار را، از آیه و حدیث و تفسیر و روایت و داستان‌های حاشیه‌ای و اشارت‌های کلامی و شرح واژگان و شرح آیه‌ها و شرح تبارنامه‌ها و دیگر چیزها، بیاورده است و گویی نخی را گرد اندیشه‌ی خواننده‌ی امروزی که شاید در پی متنی سراسر است و گویاتر است می‌پیچد و او را به تنگ می‌آورد. و خواننده‌ای که می‌خواهد متنی روان و پیراسته بخواند و خوش کام شود، چو یک دو بار ببیند که نویسنده چیزها می‌گوید که به کار وی نمی‌آید و او را از داستان دور می‌کند شاید بیزار شود و کتاب را ببندد و سر خویش گیرد؛ و دریغ است که جویندگان فرهنگ از چنین کتاب‌هایی کرانه کنند. پس بر آن شدم که این دفتر را از آن شیوه نیز، تا بدان‌جا که بتوانم، بپیرایم و آن را روان گردانم و سخنان حاشیه‌ای را نیاورم یا کم بیاورم، مگر آن‌که چنان بینم که آوردنش بایسته است.

نویسنده‌ی کتاب بلعمی شیوه‌اش چنین بوده که زندگی‌نامه و تاریخ زندگانی پیغامبران را هم‌راستا با تاریخ پادشاهان ایران باستان و برخی جای‌های دیگر بررسی کرده، بدین سان که چو زندگانی پیغامبری را شرح کرده، اندکی نیز در این باره سخن گفته که در راستای آن پیغامبر، فلان و بهمان پادشاه نیز بر مُلک عجم یا بر فلان جای فرمان می‌رانده است؛ هرچند سخنش درباره‌ی تاریخ پادشاهان ایران کهن تهی از خطا نیست. اگر می‌خواستم از آن بخش‌ها نیز پُرشاخ‌وبرگ در این کتاب بیاورم دفتری سخت دراز می‌شد و از خواست خویش در گردآوری این‌نامه دور می‌افتادم. از همین رو از آن بخش‌ها اندک سخنی را بیش نیاورده‌ام و در گذشته‌ام و به زندگانی پیغامبران پرداخته‌ام.